

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 68 · MATURA USTNA 2027–2028

ROK 1984 · KONTEKST: FOLWARK ZWIERZĘCY

WCZORAJ BYŁ INNY WRÓG

Pytanie jawne 68: „Znaczenie propagandy w państwie totalitarnym. Omów zagadnienie na podstawie utworu Rok 1984 George’a Orwella. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Folwark zwierzęcy George’a Orwella.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Propaganda podtrzymuje totalitarną władzę, bo organizuje zbiorowe emocje, wskazuje wrogów i odcina obywateli od faktów, na podstawie których mogliby tę władzę ocenić.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

W „Roku 1984” propaganda podtrzymuje władzę, bo steruje emocjami, wskazuje wrogów i odcina ludzi od faktów.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Oceania i Folwark zwierzęcy pokazują, że propaganda odbiera ludziom wspólną podstawę do rozpoznania kłamstwa.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Trzy funkcje propagandy — poprawianie pamięci w Ministerstwie Prawdy, sterowanie emocjami podczas Dwóch Minut Nienawiści, codzienne powtarzanie partyjnego obrazu świata. Potem Krzykała i zmieniane przykazania w „Folwarku”. Wniosek: propaganda jest groźna nie tylko dlatego, że kłamie. Odbiera ludziom wspólną podstawę, żeby kłamstwo rozpoznać i przeciw niemu działać.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Teza — Do czego służy propaganda państwu, które ma już aparat przemocy?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Propaganda utrwala władzę, organizuje emocje, wskazuje wrogów i niszczy dostęp do wiarygodnej wiedzy. Przemoc i propaganda wzajemnie się wspierają.

2. Trzy mechanizmy — Wyjaśnij rolę Ministerstwa Prawdy, Dwóch Minut Nienawiści oraz codziennych komunikatów Partii.

KIERUNEK ODPOWIEDZI Ministerstwo Prawdy fałszuje zapisy przeszłości. Dwie Minuty Nienawiści kierują zbiorowy gniew na wskazanego wroga. Powtarzane slogany i wiadomości utrwalać jedną dozwoloną interpretację rzeczywistości.

3. Propaganda i przymus — Dlaczego propaganda Oceanii nie działa tylko dzięki łatwowierności mieszkańców?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Partia ogranicza dostęp do niezależnych źródeł i karze za sprzeciw. Obywatele nie mogą bezpiecznie porównywać informacji i publicznie wskazywać sprzeczności.

4. Kontekst — Jaką funkcję pełnią Krzykała, opowieść o Snowballu i zmieniane przykazania w *Folwarku zwierzęcym*?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Krzykała usprawiedliwia decyzje świń, Snowball staje się kozłem ofiarnym, a zmiany przykazań ukrywają odejście od dawnych zasad. Propaganda pomaga Napoleonowi utrzymać przywileje.

5. Pytanie komisji — Dlaczego ludzie wierzą propagandzie mimo oczywistych kłamstw?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bo strach, powtarzanie i dwójmyślenie oduczają ich krytycznego myślenia.

6. Pytanie komisji — Czy propaganda istnieje tylko w państwach totalitarnych?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Nie: jej techniki (emocje, wróg, powtarzanie) pojawiają się też w reklamie i polityce demokracji.